

Analitik dereceli puanlama anahtarının kriterleri: Öğrencinin deney sürecindeki çeşitli yetkinliklerini kapsamlı bir şekilde değerlendirmeyi amaçlar. Her bir kriterin dört düzeyde (Çok İyi, İyi, Orta, Geliştirilebilir) puanlanması, öğrencilerin detaylı bir geri bildirim almasını sağlar. Öğrencilere hangi alanlarda gelişim gösterebileceklerine dair rehberlik eder. Bu tür bir dereceli puanlama anahtarı, öğrenme sürecinin iyileştirilmesine ve öğrencilerin akademik başarılarının artırılmasına katkı sağlar.

5.4.14. Öğrenci Ürün Dosyası (Portfolyo)

Eğitim ve öğretim sürecinin her düzeyinde tüm alanlarda rahatlıkla kullanılabilen portfolyo Türkçe literatürde kişisel gelişim dosyası, ürün seçki dosyası veya öğrenci ürün dosyası olarak da isimlendirilmektedir. En genel anlamı ile portfolyo, öğrencilerin dönem veya yıl boyunca yaptıkları çalışmaların belli standartlara göre organize edilmiş bir koleksiyonudur. Başka bir ifade ile portfolyo, öğrencinin bir veya birden fazla konu alanında yaptığı çalışmalarının sistematik, amaçlı ve anlamlı koleksiyonu olarak tanımlanabilir. Portfolyonun eğitim kurumlarında bir durum belirleme ve değerlendirme aracı olarak kullanılması, ilköğretim dil sınıflarında başlamış ve daha sonra üst eğitim düzeylerine doğru genişlemiştir. Son zamanlarda giderek daha çok sayıda öğretmen her türlü ders için portfolyoyu kullanmaya başlamıştır. Portfolyo uygulamalarının eğitimdeki yerinin yeni olduğunu ve taşıdığı birçok farklı niteliği göz önüne alınacak olunursa portfolyo uygulamaları ile okullardaki dosya tutturma uygulamalarının karıştırılmaması gerekir. Böyle bir durumda portfolyonun diğer dosya tutturma uygulamaları ile arasındaki farkı oluşturan yenilikler nelerdir, sorusu sorulabilir. Bu soruya

- Çalışmaların belli bir amaca göre sistematik olarak toplanması,
- Çalışmalardan öğrencilerin hem geldiği başarı düzeyinin hem de geliştirmesi gereken başarı düzeylerinin belirlenebilmesi,
- Öğrencilerin yaptıkları akademik çalışmaları koruma yönündeki doğal eğilimlerin öne çıkarılması,
- Çalışmaların nasıl daha iyileştirilebileceği üzerinde düşünülmesi,
- Öğrencilerin çalışmalarını gözden geçirmelerinin sağlanması gibi yanıtlar verilebilir.

5.4.14.1. Portfolyo Türleri

Portfolyolar uygulama amacına, düzeyine ve içinde bulundurulacak çalışmaların türlerine göre farklılık göstermektedir. Ölçme ve değerlendirme alan yazınında pek çok kaynakta portfolyo türlerinin farklı sınıflandırmaları vardır.

Üç çeşit portfolyo türü vardır:

- 1. Sergileme Portfolyo:** Bu tip portfolyo öğrencinin kendini en iyi yansıttığına inandığı sadece tamamlanmış çalışmaları kapsar. Bu tür portfolyolar ürün odaklı olup öğrencilerin günlük çalışmaları ile ilgili delilleri tam olarak ortaya koymadığından değerlendirme ve not vermek için uygun bir seçenek değildir. .
- 2. Çalışma Portfolyo:** Öğrenci-öğretmen portfolyosu olarak da isimlendirilen çalışma portfolyosu, süreç odaklı olup öğretmen ve öğrenciye birlikte değerlendirme imkânı sunar. İkisi birlikte gelişmeyi ve ilerlemeyi gösteren, hem biten hem de devam eden örnekleri seçebilir. Ebeveynler de bu sürece dâhil olabilir.
- 3. Değerlendirme Portfolyo:** Öğretmen alternatif portfolyosu da denilen bu türde, tüm maddeler puanlanır, sıralanır ve değerlendirilir. Öğretmen her öğrencinin kişisel portfolyosunu değerlendirme amaçlı olarak saklar.

5.4.14.2. Portfolyoların Değerlendirilmesi

Portfolyo ve performans görevleri değerlendirilmesinde genel olarak rubrik kullanılması uygundur. En genel anlamda bir portfolyo için değerlendirme ölçütleri aşağıdaki kriterler dikkate alınarak yapılabilir:

- A. Bütünlük:** “İstenilen çalışmalar dosyada var mı? Seçilen ürünler yıl/dönem boyunca edinilen becerileri yansıtıyor mu?” sorularına cevap aranır.
- B. Tertip ve Düzen:** “Tüm çalışmalar için uygun başlıklar kullanılmış mı? Çalışmalar içindekiler bölümüne uygun olarak sıralanmış mı? Çalışma kâğıtları temiz ve düzenli mi?” vb. sorulara cevap aranır.
- C. Yansıtma:** “Seçilen çalışmalar öğrencinin gelişimini yansıtıyor mu? Gözlemler ayrıntılı ve mantıklı mı? vb. sorulara cevap aranır.

Değerlendirme, öğretmen tarafından önceden belirlenerek öğrenciye açıklanan kriterler kapsamında yapılır. Bu kriterler belirlenirken esas vurgu, ortaya çıkan ürünün kalitesine yapılmalıdır. Portfolyo dosyalarının değerlendirilmesi yapılırken öğrencileri kıyaslayarak herhangi bir yargıya ulaşmak doğru değildir. Çünkü portfolyo tutmakta önemli olan bireysel olarak öğrencinin eski durumu ile yeni durumunun kıyaslanmasıdır. **Portfolyoların puanlanması için üç temel yaklaşım önerilmektedir:**

1. Dosya içindeki her bir çalışma ayrı ayrı puanlanır, bu puanların aritmetik ortalaması dosyaya verilen puanı gösterir.
2. Farklı performanslar için ayrı puanların verildiği bir puan sistemiyle puanlama yapılarak değerlendirilebilir. Örneğin öğrencinin hazırladığı bir projenin, her bölümüne farklı puanlar verilerek genel puanı hesaplanabilir.
3. Portfolyodaki çalışmaların özelliğine ve bütün içerisindeki ağırlığına göre puan vererek bu puanların toplanmasıdır.

Portfolyo İçin Öğretmen Değerlendirme Formu (öğretmen için)					
Gelişim Alanları	Gelişime İlişkin Düşünceler				
Kavramlar					
Bilimsel Süreç Becerileri					
Eleştirel Düşünme Becerisi					
Kişisel ve Sosyal Beceriler					
Portfolyo Değerlendirme Formu					
Adı-Soyadı:	Numarası:	Sınıf:	Tarih:		
Çalışmanın Adı:					
	hiç	kısmen	orta	iyi	çok iyi
İçerik;	1	2	3	4	5
Tamamlanma (Tüm gereklilikleri kapsıyor)					
Çeşitlilik (Çeşitli parçalar içeriyor)					
Organizasyon (Açık bir organizasyon planı var)					
Hacim (Yeterince çalışma içeriyor)					
Odak/Amaç (Amaçları karşılıyor)					
Nitelikler;					
Gayret (Yoğun çaba gösterilmiş)					
Kalite (Uygun düzeyde kalite sergilenmiş)					
Yaratıcılık (Hayal ürünü ve yaratıcı düşünce sergilenmiş)					
Risk alma (Minimum beklentilerin ötesinde çalışmaların seçimi ve yapılışında risk alınmış)					
Büyüme (İlerleme ve gelişme gösteriyor)					
Yansıma (Kişisel yansımanın izleri var)					
Öz değerlendirme (Zayıf ve kuvvetli yönlerin farkında olma)					
Ekleme İstedikleriniz:					
Genel Puan:					
Yorumlar:					

Portfolyo Dosyasında Yer Alabilecek Bölümlere Ait Örnekler**Öğrenci Ürün Dosyasının Genel Değerlendirme Ölçütleri****Bütünlük:**

- Dosyamda bulunması gerekenlerin tümü var.
- Çalışmamı yaparken diğer derslerimden de yararlandım.
- Seçtiğim ürünler yıl boyunca edindiğim becerileri yansıtıyor.

Tertip ve Düzen:

- Tüm çalışmalarım için uygun başlıklar kullandım.
- Çalışmalarımı içindekiler bölümünde belirttiğim sıraya göre dosyaladım.
- Tüm çalışma kâğıtlarım temiz ve düzenli.

Yansıtma:

- Seçtiğim çalışmalar güçlü yanlarımı ve gelişimimi yansıtıyor.

**Öğrenci Ürün Dosyası
Öğrenci Özet Formu**

Adı-Soyadı:	
Tarih:	
Konu:	
Başlangıçtaki Dosya	Dosyanın Son Hâli
Çalışmalarım önce nasıldı?	Şimdi nasıl gidiyor?
Çalışmalarım ne denli açık ve anlaşılırdı?	Çalışmalarım şimdi ne denli açık ve anlaşılır?
Beklentilerim ne denli gerçekçiydi?	Bu konuda şimdi ne düşünüyorum?
Geliştirmeye açık alanlar başlangıçta nelerdi?	Şimdi hangi alanlar geliştirilmeye açık?

Portfolyo Değerlendirme Formu

Adı-Soyadı:

Sınıf:

Aşağıdaki her bir ölçütün ne düzeyde yeterli olduğunu göz önüne alarak dosyayı değerlendiriniz.

Ölçütler	Dereceler				
	Hiç yeterli değil (1)	Kısmen yeterli (2)	Orta düzeyde yeterli (3)	Yeterli (4)	Tamamen yeterli (5)
Çalışmaların içeriğinin tam olması					
Çalışmalardaki çeşitlilik					
Çalışmaların amaçları karşılması					
Çalışmaların amaca uygunluğu					
Çalışmaların doğruluğu					
Dosyanın düzenliliği					
Harcanan çabaları gösterme.					
Kaliteliliği gösterme (Öğretmen için)					
Yaratıcılığı gösterme					
Çalışmaların seçiminde risk alma					
Öğrencinin gelişimini gösterme					
Kendini değerlendirme					

Yorumlar ve Öneriler:

www.sosyalciniz.net

5.4.15. Dereceli Puanlama Anahtarları

İngilizcede rubrik diye adlandırılan bu araçlar ülkemizde “puanlama yönergesi”, “Dereceli puanlama anahtarı”, “değerlendirmeye esas ölçütler”, “değerlendirme ölçeği”, “değerlendirme formu” gibi isimlerle adlandırılmaktadır. Gözlemlere ait puanları, tanımlanmış kategorilerden (ölçüt ya da ölçütler) uygun düşen boyuta kaydetmeyi sağlayan bir değerlendirme aracıdır. Dereceli puanlama anahtarı, öğrencinin bir kavrama, duruma veya olaya ilişkin bilgisini ortaya koyması veya bir ödevi yapmasına ilişkin olarak yeterlik düzeyini belirlemeye yönelik bir puanlama sistemidir. Ayrıca bu puanlama anahtarları, öğrencilere zayıf ve kuvvetli olduğu alanlar ile ilgili geri bildirim verme, iyileştirme amaçlı öğretimi planlama gibi amaçlar için kullanılabilir. Dereceli puanlama anahtarları hem ürün hem de süreç değerlendirmede birçok performans türünde rahatlıkla kullanılabilir.

Dereceli puanlama anahtarları ikiye ayrılmaktadır. Bunlar *analitik dereceli puanlama anahtarları* ve *bütüncül (holistik) dereceli puanlama anahtarlarıdır*.

5.4.15.1. Analitik Dereceli Puanlama Anahtarları

Analitik dereceli puanlama anahtarı, bir değerlendirmenin farklı bölümlerindeki çok belirli cevapları puanlamada kullanılır. Değerlendirmenin her bölümünden bütün puanlar öğrencinin performans seviyesini ve toplam puanını belirlemek için toplanır. Puanlama kriterleri nasıl puan verilebileceği ya da verilemeyeceği konusunda son derece etkilidir. Analitik dereceli puanlama anahtarı kullananlar, öğrencilerin verdiği bütün cevapları tek tek incelemeli ve belirlenmiş kriterlere göre puanlamalıdır. Böylece yanlışlık çok az olacaktır. Analitik dereceli puanlama anahtarı, üründen çok süreçle ilgilendiğinden dolayı, öğrenme eksikliği olan